

# M'agrada el blues

Un concert didàctic sobre el blues amb Tòfol Martínez i Joan Pau Cumellas

## Presentació

Us proposem un recorregut per la història del blues a partir dels seus instruments més emblemàtics: la veu, la guitarra i l'harmònica.

El blues és font inspiradora i mare de bona part de la música popular actual. Aquest concert didàctic descobreix al públic jove la riquesa d'aquest gènere i la importància del seu llegat cultural.

La sessió transita pels diferents moments del blues. Des dels primers "cants de treball" sorgits en les plantacions de cotó, passant pels "espirituals negres" que brollen en l'església, seguint pel "blues rural" del Mississipi i el posterior "blues elèctric" de la ciutat de Chicago, fins al "jazz" primerenc de New Orleans o el "boogie-woogie" que ens connecta, finalment, amb el "rock and roll", l'il·lustre fill del blues.

Amb un llenguatge planer i directe. Amb peces originals en anglès i català. Fent vibrar des del primer moment i convidant estudiants i mestres a dur el ritmes i cantar per viure la sessió plenament.

A més de situar cada peça en un context històric, mostrem la raó de ser dels instruments amb les quals les interpretem.

## Tòfol Martínez & Joan Pau Cumellas

Un duo format per dos pesos pesants de l'escena del blues a Catalunya. Recents guanyadors del concurs Blues Challenge en l'àmbit estatal. Han actuat arreu d'Europa i enregistrat nombrosos discos. Mostren la seva passió pel blues cantant amb aires de pantà de Louisiana i jugant amb ritmes de shuffle o de boogie. Des de temes clàssics de B.B.King, Jimmy Reed o Muddy Waters fins a peces originals amb les quals expressen la seva generositat musical i les seves ganes d'emocionar el públic.

Tant en Tòfol com en Joan Pau són referents en els seus respectius instruments. Treballen en diversitat de produccions musicals en el terreny del blues, però també en estils com el rock, el jazz o el country. A més, acompanyen altres artistes de primer nivell, i treballen en produccions musicals de tota mena com publicitat i bandes sonores. També dediquen part del seu temps a la docència i els seus cursos atrauen alumnes de tot arreu.

Tòfol Martínez – guitarra, dobro i veu  
Joan Pau Cumellas – harmònica i veu

## Vídeos

<https://www.youtube.com/watch?v=7YM4MLhMSXc&list=PL68i61AVXTAbnzUZ2m2Egx0CwdAjdKkhR>

<https://www.youtube.com/watch?v=y8U-UO73o58&list=PL68i61AVXTAbnzUZ2m2Egx0CwdAjdKkhR&index=2>

## Programa

### 01 Walk on (Sonny Terry & Brownie McGhee)

Arranquem amb una peça emblemàtica que simbolitza perfectament el missatge del blues: pena i tristor, però també esperit de superació. Una cançó per sintonitzar amb l'essència de l'estil i crear el marc sonor de la sessió.

### 02 Last fair deal gone down (Robert Johnson)

En l'arrel del blues hi tenim les *cançons de treball*. Els esclaus es comunicaven amb aquests cants mentre treballaven en les plantacions. Posteriorment, els descendents lliures continuarien treballant en condicions molt dures en el camp, les mines o el ferrocarril.

Aquí un exemple que narra les penoses condicions d'un treballador del ferrocarril de Gulfport al Mississipi. Sou baix, explotació, crueltat dels seus caps, etc.

### 03 Down by the riverside (Espiritual tradicional)

Una altra via que tenien els esclaus per manifestar el seu malestar són els *cants espirituals*. Tot i que inicialment ells eren exclosos de la religió dels blancs, posteriorment serien obligats a convertir-se en cristians i a anar a missa. L'església era un dels pocs llocs on s'escapaven dels maltractaments i on se'ls permetia cantar i expressar el seu dolor. S'apropien, aquí, dels himnes religiosos d'origen europeu i els mesclen amb els seus cants, balls i ritmes donant lloc a un llenguatge nou i original.

### 04 Roots woman (Corey Harris)

Malgrat que el 1863 el president Abraham Lincoln declara la llibertat de tots els esclaus, la gent negra continuarà vivint en condicions molt precàries. La música és una potent vàlvula d'escapament. *Qui canta els seus mals espanta*. Apareixen els primers bluesmen. Gent que no té recursos, però que s'espavila per aconseguir instruments de segona mà o fabricats per ells mateixos. Si bé els primers instruments que tocaven aquests músics serien els violins i els banjos, la guitarra encaixava millor en l'expressió del blues i seria l'instrument que acabaria predominant. També l'harmònica que a finals del segle XIX tindria una presència global extraordinària juga un paper important en el blues. Presentem un instrument fet a mà com és el "Cigar box" i l'efecte 'slide' per simular la veu humana.

### 05 Help me (Sonny Boy Williamson II)

El blues, malgrat pren alguns patrons harmònics de la música d'origen europeu, es distingeix per jugar amb notes fora de l'escala major o diatònica. Són aquestes famoses *blue notes* les que ens remouen l'ànima el seu segell distintiu. Alguns blues estan tocats amb tonalitat menor, accentuant així la malenconia del seu missatge. Aquí un exemple d'un dels grans bluesmen com va ser Sonny Boy Williamson.

### 06 Steam Wheel (Joan Pau Cumellas)

L'harmònica juga el seu paper en aquesta història del blues de manera curiosa. Tot i ser un instrument diatònic, dissenyat per tocar música bàvara, polques i d'altres en to major, accidentalment algú va descobrir que es podien obtenir notes intermèdies modificant la posició interna de la llengua i forçant la respiració. El resultat és un instrument molt més expressiu que respon magníficament a les exigències del blues. Els primers enregistraments d'harmònica, les famoses imitacions del so dels trens a vapor, evidencien aquesta versatilitat de l'instrument.

### 07 Down by the rivers side (Quico Pi de la Serra)

Els músics negres no eren aliens a la varietat d'estils que s'escoltaven en altres parts del territori americà. De fet, en l'època dels esclaus, alguns d'ells eren instruïts per tocar

música irlandesa en les festes per a blancs que organitzaven els seus amos. Fem aquí una connexió amb el *bluegrass*, un estil originari de les Muntanyes Apalatxes dels Estats Units.

### **08 If you feel alone** (Tòfol Martínez)

New Orleans va ser un punt d'atracció de molts músics negres que buscaven una nova vida lluny de la precarietat del camp. Amb la fi de la guerra de secessió (1861-65) es dissolen les bandes militars i apareix un comerç d'instruments de segona mà com cornetes, trombons, clarinets, caixes, bombos, etc. Alguns músics negres comencen a integrar-los al seu repertori ajuntant-se en petites bandes que donaran forma al que ara coneixem com a Jazz. Fem, aquí, un homenatge a aquests mestres del ritme.

### **09 M'agrada el blues** (Quico Pi de la Serra)

Un dels cantautors més emblemàtics de la cançó catalana com és en Quico Pi de la Serra va conèixer el blues de ben jove directament per un dels grans bluesman com va ser Big Bill Bronzy. En Quico ha estat un dels difusors d'aquest estil a Catalunya i volem fer-li un homenatge cantant aquesta composició que demostra que el blues també es pot cantar en català.

### **10 Starting over** (Tòfol Martínez)

Els músics es desplacen per tot el territori, però una de les ciutats clau en la història del blues és la ciutat de Chicago on arriben gran quantitat d'afroamericans provinents del sud dels Estats Units. Apareixen els amplificadors de guitarra i també els harmonicistes ho aprofiten per electrificar el seu so. S'hi afegiran el baix, la bateria i el piano i ben aviat tenim el caldo de cultiu perfecte per noves formes de tocar com serà el Rock and roll.

## **Curriculum músics**

### **Tòfol Martinez**

És un dels guitarristes i cantants catalans de blues més destacats. El seu estil enèrgic combina la força del rock amb la profunditat del soul i les cadències de la música funk.

Amb la seva banda (Tòfol Martínez Blues Band) ha guanyat el concurs Volotea Blues Challenge, que escull el representant estatal a l'edició 2025 de l'European Blues Challenge (organitzat per l'European Blues Union).

Ha publicat diversos discos a títol personal. En aquests moments acaba d'editar nou disc: Starting Over (Never Late). Un disc conté vuit cançons originals i dues versions, una de Jimmie Vaughan i una altra de Johnny "Guitar" Watson.

Acumula 25 anys de trajectòria. Amb les seves formacions ha visitat els principals festivals del país i és un dels més sol·licitats per protagonitzar esdeveniments de blues i rock. Se l'ha pogut escoltar acompanyant artistes de la talla de James Harman, Diunna Greenleaf, The Cinelli Brothers, Los Mambo Jambo, Dani Nel-lo + Organ Trio, Koko Jean & The Tonics, Antonio Orozco o Big Mama Montse.

A banda dels projectes musicals propis es dedica professionalment a la producció musical per a altres artistes, a la gestió d'escoles de música municipals, i també participa des de fa anys en musicals de teatre, xous de televisió i bandes sonores de cinema i publicitat.

## Joan Pau Cumellas

Capaç de portar l'harmònica a límits sorprenents, Joan Pau Cumellas és un dels intèrprets més destacats en l'àmbit europeu. Apassionat d'aquest instrument, explora les seves possibilitats en estils com el blues, el country o el jazz manouche amb una gran versatilitat. Ha publicat 12 àlbums i més de 90 enregistraments. També escoltem la seva harmònica en anuncis i bandes sonores.

Actua en escenaris de tot Europa com el Regne Unit, Alemanya, França, Suïssa, Bèlgica, Itàlia, Irlanda, Polònia, Portugal, Països Baixos, Croàcia o Txèquia i ha estat escollit per representar l'emblemàtica marca d'harmòniques **Hohner** al nostre país. També ha actuat en països com el Canadà, Cuba, Uruguai i Argentina.

És llicenciat en **Psicologia** per la Universitat de Barcelona. Formació que l'ha marcat en la seva tasca de mestre divulgador. Faceta que trobem en activitats com:

- Concerts pedagògics **Solistes a l'aula** i **El blues a les escoles** per a escoles en auditoris i teatres de tot Catalunya des de l'any 2003.
- Actuacions i cursos en els principals festivals d'Europa com el **World Harmonica Festival**, el **F.E.N Harmonica Festival** i el **Mundharmonika** (Alemanya), **Toulouse Harmonica Camp** (França), **Stage Internacional de Musique Acoustique** (Bèlgica), **Brighton Harmonica Festival** (Regne Unit), **Harmònica Roses** i **Gironella Harmonica Camp** (Catalunya), **Harmonica Bridge Festival** (Polònia), o **Johnny Keenan Festival** (Irlanda), **Cornish Bluegrass Festival** (Regne Unit), i d'altres.
- Cursos regulars en escoles de música i en línia per a alumnes de tot el món.
- Publicació d'un llibret didàctic amb cançons per a nens i el mètode **Harmonica Stage** per a alumnes de tots els nivells.

És el **director artístic** del Calella Harmonica Festival. El primer i únic festival dedicat a l'harmònica que s'ha fet mai a Espanya i que compta amb els harmonicistes més destacats de l'escena internacional.

Participa en altres projectes de pop, jazz, rock, gòspel i música infantil. Col·laborant amb artistes tan diversos com Quico Pi de la Serra, Cece Giannotti, Big Mama Montse, Valentí Moya, Miguel Talavera, Tòfol Martínez, Manolo Garcia, Moncho, Lotti Lewis, Lluís Coloma, Charlie Wood, Angela Brown, Mike Sponza, Alex Warner, Sam Lardner, Quimi Portet, Maria del Mar Bonet, Roberto Rodrigo, Ciro Fogliatta, Ariel Rot, Kiko Veneno, Elena Gadel i molts més.